

בית משפט השלום בפתח תקווה

תאריך: 13.1.16

רע"ס 3507-07-15

בפני כב' השופטת מירב כפיר

ועדה מקומית לתכנון ובניה רחובות

המאשימה

נגד

יוזגוף לזר

הנאשם

נוכחים:

ב"כ המאשימה, עו"ד שרון רוט

ב"כ הנאשם, עו"ד איה שריק – סנגוריה ציבורית

הנאשם בעצמו

החלטה

1. לפני בקשה להורות על ביטול כתב אישום בשל טענת הגנה מן הצדק. בקציר האומר יצוין כי הבקשה מבוססת על כך שהנאשם לא הוזמן לחקירה עובר להגשת כתב האישום וכי כתב האישום פגום בשל כך שמיוחסות בו לנאשם טענות עובדתיות חלופיות.

רקע

2. נגד הנאשם הוגש כתב אישום המייחס לו עיסוק בעסק טעון רישוי ללא רישיון לפי סעיפים 14, 4 ו-16 לחוק רישוי עסקים תשכ"ח-1968 (להלן: "חוק רישוי עסקים"), פריט 8.9 ג' לצו רישוי עסקים (עסקים טעוני רישוי), תשע"ג-2013 ואי קיום צו שניתן ע"י ביהמ"ש לפי סעיף 18 לחוק רישוי עסקים.

3. טענת הנאשם היא כי לא נחקר אודות עבירות אלה ויש בכך עילה לביטול כתב האישום בשל טענת הגנה מן הצדק. הנאשם מפנה להנחית היועמ"ש משנת 1993 לפיה בטרם הגשת כתב אישום יש לתת לחשוד האפשרות למסור גרסתו, הנחיה זו רועננה בשנת 2007 ע"י המחלקה לאכיפת דיני מקרקעין ביחס לעבירות על פי דיני התכנון והבניה.
4. עוד טען הנאשם כי סעיף 3 לכתב האישום לא מבהיר מהי האחריות המיוחסת לנאשם, האם עסק בעסק ללא רישיון או הרשה לאחרים לעסוק בעסק. לטענתו מדובר בטענות עובדתיות חלופיות שאין לאפשר בכתב האישום.
5. המאשימה אינה חלקה על כך שהנאשם לא נחקר טרם הגשת כתב האישום אולם טענה כי זכות החשוד לשימוע ע"פ סעיף 60א חוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב-1982 (להלן: "החסד"פ") הינה בעבירת פשע בלבד, בעוד בעניינינו כתב האישום מייחס לחשוד עבירת עוון.
6. אשר לאי הבהירות בכתב האישום טענה המאשימה כי סעיף 14 (ב) לחוק רישוי עסקים מונה 4 חלופות המהוות "אדם שעסק ללא רישיון" ואחת מהן הינה "אם האדם עסק בעצמו או על ידי עובדו או מורשהו", לפיכך אין מניעה מלייחס לנאשם את החלופה כפי שהיא מופיעה בסעיף החוק. מכל מקום טענה המאשימה כי יש לאפשר לה לתקן את כתב האישום בהקשר זה ואין מקום להורות על ביטולו בשל טיעון זה בלבד.

דיון והכרעה

7. טרם הדיון יש להעיר כי המאשימה מערבת בטיעוניה בין שני מונחים שונים; מסירת גרסה בחקירה ושימוע. מסירת גרסה של חשוד הינה פעולת חקירה במסגרתה מתבקש החשוד למסור גרסתו בהתאם לחוק סדר הדין הפלילי (חקירת חשודים), התשס"ב-2002. שימוע, מנגד היא זכות המוענקת לחשוד בשלב מתקדם בסיום החקירה והוא אינו כולל גביית הגרסה מהחשוד, אלא הוא מאפשר לחשוד לטעון ולשכנע מדוע ראוי להימנע מהגשת כתב אישום נגדו, זכות זו ע"פ חוק ניתנה בעבירות מסוג פשע.
- עיקר תגובת המאשימה והפסיקה אליה מפנה מתייחסת לכך שלנאשם אין זכות בחוק לעריכת שימוע בהתאם להוראות סעיף 60א לחסד"פ, באשר העבירה נשוא כתב האישום הינה עבירת עוון וזכות השימוע כאמור, הינה לעבירות פשע בלבד, דע עקא בטיעונים אלה מחטיאה המאשימה את טיעוני הנאשם אשר לא ביקש כי יקוים בענייניו שימוע אלא מלין על כך שלא נערכה מלכתחילה כל חקירה.
- על כן, השאלה אליה אתייחס הינה האם יש לבטל את כתב האישום מחמת טענת הגנה מן הצדק בשל העדר חקירת הנאשם כפי שטען.
8. ההכרעה בשאלה האם יש לבטל כתב אישום שהוגש כנגד נאשם מבוססת על מבחן משולש, כפי שנקבע בפסיקה. לפי מבחן זה ראשית יש לזהות את הפגמים שנפלו בהליך ועצמתם במנותק משאלת אשמו או חפותו של הנאשם, שנית יש לבחון האם המשך קיום ההליך

- עלול להביא לפגיעה חריפה בתחושת הצדק וההגינות ובשלב השלישי יש לבחון האם ניתן לרפא את הפגם באמצעים מתונים יותר מאשר ביטולו של כתב האישום.
9. לעניין המבחן הראשון סבורה אני כי על המאשימה הייתה החובה לחקור את הנאשם בטרם הגשת כתב אישום נגדו ועל כן שקיים פגם בעניינינו.
10. הגשת כתב אישום נגד נאשם הינה פעולה פוגענית. על הרשות החוקרת החובה לחקור את החשוד בטרם יוחלט על הגשת כתב אישום זאת על מנת לבחון בין יתר העובדות את גרסת החשוד והאם יש בפיו הסבר שבכוחו למנוע הגשת כתב האישום נגדו או למתנו וזאת מכח חובתה כרשות מנהלית לקבל החלטה מושכלת טרם העמדת אדם לדין. לא ברור כיצד ניתן לקבל החלטה מושכלת כנדרש ללא בחינת גרסת החשוד בהקשר זה. כמו כן לא ייתכן כי החלטה פוגענית כאמור תתקבל טרם מתן זכות טיעון לחשוד.
11. בעניין חקירת חשוד טרם הגשת כתב האישום נאמר בע"פ (ת"א) 50597/04 הנדלמן נ' מ"י: "אכן הגשת כתב אישום הינה פעולה פוגענית ורצוי לאפשר לחשוד לענות על האישומים, במסגרת החקירה במשטרה, קודם להגשת כתב האישום" בע"פ (חיפה) 1584/04 פלוני נ' מ"י נקבע ע"י ביהמ"ש: "לכל חשוד כמה זכות שטענותיו ייחקרו כדבעי. זכות זו היא זכות חוקתית המהווה פועל יוצא של הזכות למשפט הוגן, שמטרתה להגן על כל אדם, לרבות חשוד, מפני פגיעה בכבודו, בחירותו, בקניינו, כמשמעו בהוראות חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו. הימנעות מביצוע פעולות חקירה ובמיוחד חקירת מעורבים ובדיקת גרסאותיהם מול ראיות אחרות, מהווה פגיעה בזכות הבסיסית למשפט הוגן ומערערת את אמינות גרסת המאשימה"
12. למעשה אין חולק בדבר חשיבות החקירה הפלילית ובכלל זה קבלת גרסתו של החשוד, עובר להגשת כתב האישום, כאשר דברים אלה חלים גם על הליכים מכח חוק רישוי עסקים. ודוק, העבירות עליהן אמור הנאשם לתת את הדין בעניינינו הינן עבירות אשר העונש בגינן הינו מאסר וקנס בהיקף לא מבוטל. הסנקציה העונשית לה צפוי הנאשם, אם יורשע, מחייבת הקפדה על הוגנות ההליך, הן בעת המשפט והן בעת החקירה וקבלת החלטה בדבר הגשת כתב אישום.
13. לא בכדי ניתנה הנחיית היועץ המשפטי לממשלה בשנת 1993 בהקשר זה ואליה צורף מכתבו של פרקליט מחוז ת"א המבהיר כי העמדה לדין ללא גביית גרסת החשוד הינה שיטה פסולה שכן לא ייתכן שאדם יועמד לדין ללא שתינתן לו האפשרות להזים את אשמתו אצל הרשות החוקרת.
14. טענתה של ב"כ המאשימה כי מדובר בהנחיה לפני 20 שנה, שניתנה לתובעים פרטיים בענייני תכנון ובניה אינה מדויקת ותמוהה. האם העובדה שמדובר בהנחיה לפני שנים רבות מלמדת על ביטולה של ההנחיה? ומדוע, כאשר הנחיה זו הינה מיסודות הדין הפלילי?
- מכל מקום נראה כי בשנת 2007 הועבר ריענון של ההחלטה ע"י המחלקה לאכיפת דיני מקרקעין לתובעים שונים. העברת המכתב לתובעים מסוימים אינה גורעת מנכונותה

- ותקפותה של ההנחיה ביחס לכל הגורמים. מה גם שההנחיה מלכתחילה לא הוצאה בהקשר ספציפי של חוק התכנון והבניה אלא מדובר בהנחיה כללית "מתן הזדמנות למסור גרסה בטרם יוחלט אם יוגש כתב אישום".
15. העובדה שחוק רישוי עסקים לא מקנה סמכויות ביחס לביצוע החקירה בדומה לחוק התכנון והבניה, אין בה כדי ללמד שאין צורך בחקירה.
16. החובה לפתוח בחקירה מוטלת על המשטרה בהתאם להוראות סעיף 59 לחסד"פ. בבסיס חובת החקירה עומדת החובה לפעול לחקר האמת והבאת האשם האמיתי לדין (לעניין חובת החקירה של המשטרה, ראה ע"פ 5386/05 אלחורטי נ' מד"י).
17. בהתאם לסעיף 241 (א) לחסד"פ הוראות החוק אינן גורעות מסמכותו של אדם המוסמך על פי חיקוק אחר לחקור בעבירה או לנהל את התביעה. משלא מקנה חוק רישוי עסקים סמכות חקירה כאמור, הרי שזו נותרת בידי המשטרה ועליה להפעילה.
18. מכל מקום, אין בהעדר מתן סמכויות ספציפיות למי מטעם הרשות המקומית לחקור כדי לאיין זכות זו של הנאשם.
19. גם העובדה שקיימת הנחיה של המשטרה, כפי שמציגה המאשימה בטיעוניה, לאכיפת חוק לימוד חובה, תשי"ט-1949 אינה מלמדת דבר. ראשית יצוין כי מהות ההנחיה אינה מתן הוראות לביצוע חקירת החשוד בעבירה, אלא מתן הנחיות ביחס למסמכים שיש לדרוש מהמתלונן וכן הוראות בדבר העברת התיק להגשת כתב אישום לגוף המתאים לפי סוגו.
- לא רק זאת אלא שניתן ללמוד מההנחיה לעניינינו כי למרות שהגשת כתבי אישום שעניינם עבירה לפי חוק לימוד חובה, מנוהלת בד"כ ע"י היועץ המשפטי של הרשות המקומית, הרי שסמכות החקירה מלכתחילה ובהעדר הוראה מתאימה בחוק לימוד חובה, הינה של המשטרה האמונה על החקירה והעברת התיק לתביעה בסיומה. כך גם בעניינינו בהעדר הוראה מתאימה בחוק רישוי עסקים, החקירה צריכה להתבצע ע"י המשטרה.
20. סיכומו של דבר לנאשם עומדת הזכות שיוזמן למסור גרסתו במסגרת חקירה ומשלא זומן כאמור נפל פגם בהתנהלות המאשימה עובר להגשת כתב האישום.
21. באשר למבחן השני לפיו יש לבחון האם אי חקירת הנאשם והגשת כתב אישום נגדו עומדים בסתירה מהותית לעקרונות הצדק וההגינות המשפטית, סבורה אני כי הגשת כתב אישום באופן זה ללא חקירת הנאשם יש בו משום פגיעה קשה בעקרונות הצדק.
- משלא ניתנה לנאשם כל הזדמנות למסור גרסתו ביחס לאישומים שיוחסו לו בטרם הגשת כתב האישום נגדו נפגעה זכותו כי עניינו יבחן בטרם הגשת כתב אישום נגדו, משכך הרי שלא מן הנמנע כי אם הייתה נגבית גרסת הנאשם כפי שהיה על המאשימה לעשות היה מנוסח כתב האישום באופן אחר ואולי אף העבירות אשר יוחסו לו לא היו מיוחסות לו. כמו כן הרי שאי חקירת הנאשם אף הובילה בסופו של יום גם להגשת כתב אישום שאינו מפרט באופן ראוי וברור מהן נסיבות העבירה המיוחסת לנאשם.

22. שלילת מתן זכותו של הנאשם למסור גרסתו טרם הגשת כתב האישום ומחדלי רשות התביעה לעניין זה אשר הובילו כאמור, גם לניסוח כתב אישום באופן כוללני מובילה לתחושה קשה של פגיעה בנאשם ועל כן סבורה אני כי מדובר בפגם היורד לשורשו של עניין, שלא ניתן לרפאו באמצעים מתונים יותר מביטול כתב האישום.
23. באשר למבחן השלישי סבורה אני כי לאור הפגיעה הקשה בזכותו של הנאשם להיחקר ולמסור גרסתו בטרם הגשת כתב אישום נגדו לא מצאתי כי ניתן לרפא את הפגם באמצעים מתונים יותר מביטולו של כתב האישום.
24. נפסק לא אחת כי מצבו של אזרח שעניינו מבורר בדיעבד, כאשר תלוי ועומד נגדו כתב אישום, נחות משמעותית ביחס למי שטענותיו נבדקו מראש- כמתחייב. החלטה מאוחרת מעלה את החשש כי יש בה כדי להצדיק החלטה מוקדמת "החלפת הסדר במקרה שאירעה תקלה עלולה להעלות חשש כי ההחלטה המאוחרת בדבר העמדה לדין, נועדה להכשיר למפרע מהלך הגשת כתב אישום שנעשה קודם זמנו ובלא שנשקלו השיקולים הצריכים לעניין באורח מלא ועצמאי" (בש"פ 7438/01 כהן נ' מ"י, פ"ד נו(1) 345).
25. עוד יאמר לעניין זה כי לא מצאתי כי ביטולו של כתב האישום יהווה עונש הפוגע בציבור ואף לא במאשימה כפי שטענה ב"כ המאשימה שכן באיזון בין מכלול הערכים, העקרונות והאינטרסים השונים סבורה אני כי גוברת זכותו של הנאשם להליך הוגן וכן מניעת נקיטת מהלכים דומים ופסולים בעתיד לשם הגנת הציבור, מה גם שביטולו של כתב האישום לא מונע מהמאשימה להגישו מחדש ואזי שלא מצאתי כי יש בכך לפגוע באינטרסים השונים התומכים בקיומו של ההליך.
26. על כן, אני מורה על ביטולו של כתב האישום.

זכות ערעור תוך 45 יום לביהמ"ש המחוזי.

ניתן והודע היום, 13.1.16, במעמד הנ"ל.